

## SANAYİNİN GELİŞMESİ

Sanayileşmeyi, Gayri Safi Milli Hasıla içinde sanayinin payını ifade ederek tarfleyebiliriz. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar sıfırlı yılları dikkate alarak sanayinin gelişmesini incelediğimizde, Atatürk Dönemine isabet eden devrin sanayileşme konusunda en parlak devir olduğunu görüyoruz. Cumhuriyet Döneminin başından itibaren inşaat sanayi (construction), hariç tutularak sanayileşmedeki büyümeler yıllar itibariyle, ayrıca gösterilmiştir. Grafik k(3-1) bu gelişmeyi göstermektedir.

Tablo (3-1) den görüldüğü gibi en başarılı dönem 1923 – 1930 yılları olup, bu dönemi 1960-1970 yılları arası takip etmektedir. 1940-1950 yılları arasındaki sanayileşme hızı % 1.3 olmaktadır. Sanayileşme hızının sürekli yüksek olduğu dönemin 1923-1940 yılları arasında olduğu görülmektedir. Bunu 1950-1970 yılları arası takip etmektedir. GSMH'nın Cumhuriyet dönemi (1923-2001) yılları arasında yıllık ortalama artışı % 4.8 sanayinin ise % 5,9'dur Grafik (3-2), GSMH içindeki sanayi sektörü payının (inşaat sektörü dahil) yıllar itibariyle yüzde artışını vermektedir.

Burada şu soru akla gelmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayi hiç yoktu. Başlangıçta küçük olan bir çokluğun büyüme hızı yüksek olmaz mı? Bu sorunun cevabı kısaca; Cumhuriyet Dönemi başlangıcında, okur yazarlık oranı, eğitilmiş insan gücü, teknoloji ve sermaye birikimi de bugüne göre kıyaslanamayacak kadar azdı. Buna rağmen bir sanayileşme elde edilmiştir. GSMH; Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar sabit fiyatlarla 38 kat artarken, bunun içindeki sanayi sektörünün payı 88 misli artmıştır. 78 yıl içinde bu artış yıllık ortalama % 5.9'a ulaşmaktadır.

Sanayinin temel girdisi olan elektrik, linyit ve petrol üretimindeki gelişmeler dikkat çekicidir. 1923 yılında jeneratörlerle 50 Gwh enerji üretilirken, 1930 yılında 106 milyon Gwh, 1940 yılında 383 milyon Gwh, 1950 yılında 789 milyon Gwh üretim yapılmıştır. Bu dönemde başlayan hidrolik santral inşaatları ile üretim 1960 yılında 2.815 milyon Gwh'a, 1970 yılında 8.623 milyon Gwh'a, 1980 yılında 23.275 milyon Gwh'a ulaşmıştır. 1980 yılından sonra inşa edilen gaz santralleri ile de 1990 yıllık 5.6812 Gwh, 2001 yılında da 127148 Gwh üretilmiştir. 90'lı yıllarda enerji sektörüne yapılan yetersiz yatırımlar bizi bu gün düzensiz elektrik kısıntılarına getirmiştir. Elektrik üretiminde en büyük gelişme 1950-1960 yılları arasında % 380 oranında olmuştur. Bunu 1980-1990 yılları arasında elektrik tüketim kapasitesinin oluşturulması takip etmektedir. Elektriksiz köy kalmamıştır. Kişi başına elektrik tüketimi 1.900 Gwh'a ulaşmıştır. Bu rakam dahi

bizim dünya ortalamasının altında olduğumuzu göstermektedir. Bu gün Elektrik enerjisinde 28318 MW kurulu güce erişilmiştir. 2001 yılında hidrolik santrallerin % 50 kapasitesi kullanılarak 24000 Gwh üretim olmuştur. 2001 yılında ülkemiz tarihinde ilk defa elektrik enerjisi talebinde daralma olmuştur. Bu da ekonomik krizin nedeni derin olduğunu göstermeğe yeterlidir.

Linyit kömürü, 1970'li yıllardan önce ısınma maksatlı istihraç edilirken, bugün üretimin çoğu termik santrallerde kullanılmaktadır. 1950 yılında 1.2 milyon ton üretim, 1980 yılında 15.6 milyon tona, 1990 yılında da 52.6 milyon tona çıkmıştır. 2001 yılında da 56,5 milyon ton. En büyük artış 1980-1990 yılları arasında yaşanmıştır. Linyitte ciddi üretim 1940 yılında 223 bin ton ile başlamış, bu gün elektrik üretiminin ana kaynağı olmuştur.

Taş kömürü üretimi Osmanlı döneminde başlamış ve 1923 yılında 597 bin ton üretim yapılmıştır. 1970 yılında 7.600.000 tona çıkmış, bilahare düşüş göstermiştir. 1991 yılı üretimi 5,2 milyon ton iken, 2001 yılında da 3,6 mil. Ton'a gerilemiştir.

Petrol üretimi 1950 yılında 18 bin ton iken 1970 yılında 3.5 milyon tona çıkmış, yeterli sayıda yeni kuyu açılmadığından kuyuların ihtiyarlaması medeni ile üretim düşme göstermiştir. Son zamanda yeni açılan kuyularla üretim tekrar artış göstermiş ve 1993 yılında üretim tekrar 3.5 milyon tonu bulmuştur. 2001 yılındaki üretim 2.5 milyon ton'a gerilemiş bulunmaktadır.

Ülkelerin gelişmişlik dereceleri ölçülürken ürettiği çelik, çimento, kağıt gibi ana malların miktarlarına da bakılmaktadır. Ülkemizde 1930'lu yıllarda başlayan çelik üretimi, 1950 yılına gelindiğinde 102 bin tonu bulmuştur. 1960 yılında 1.6 milyon tona, 1980 yılında 2.38 milyon tona, nihayet bugün 14 milyon tona ulaşmıştır. Sıvı çelikte böyle büyük bir kapasiteye 1980-1990 yılları arasındaki özel sektör yatırımlarının katkısıyla erişilmiştir. Bu tesislerin çoğu hurdaya dayalı elektrik ark ocakları tesisleridir.

1935 yılındaki çimento üretimimiz 131.000 ton olmuş ve 1950 yılında 396 bin tona ulaşmıştır. 1950-1960 yıllarında yapılan yeni yatırımlarla üretim % 400 artırılmış, 1960'lı yıllardaki artış % 250 olmuştur.

1970'li ve 1980'li yılların artışı her bir 10 yıl için % 100'ü bulmuştur. 1983 yılında 13.6 milyon ton, 1991 yılında 26.2 milyon ton, 2000 yılında da 36.2 milyon ton olmuş, ekonomik krizin olduğu yıl 2001 de 30,1 milyon ton'a gerilemiştir.

1990'lı yılların ortalarına kadar kağıt karton üretiminde en büyük pay SEKA'nın

elinde bulunmakta idi. İlk üretim 1936 yılında yapılmış, 1970'li yıllardan sonra yapılan kamu ve özel sektör yatırımları ile üretim hızlanmıştır. 1940 yılında 9.500 ton ve 1950 yılında 18.000 tona çıkan üretim 1960 yılında 58.000 tona 1970 yılında 151 bin tona, 1980 yılında 455.503 tona ve 1990 yılında da 920 bin tona çıkmıştır. 2000 yılı talebi 2.5 milyon ton olmuştur. 2001 yılında 1.8 milyon ton'a gerilemiş görünmektedir. İç üretimle 2000 yılında 1.5 mil. To, 2001 yılında ise 1.3 milyon ton karşılanmıştır.

Gübre üretiminde ciddi üretim ellili yıllar içinde başlamıştır. 1950 yılında üretim 197 bin ton iken 2000 yılında 8 milyon ton üretim kapasitesine çıkmıştır.

Şeker üretimi ülkede 1926 yılında başlamış, 1930 yılında 13.000 tona, 1940 yılında 89 bin tona, 1950 yılında 137.000 tona çıkmıştır. 1950'li yıllarda yapılan yatırımlarla üretim 1960 yılında 568.000 tona çıkmıştır. (% 320 artış). Üretimde 1960'lı yıllarda bir artış olmamış, 1980 yılına gelindiğinde üretim 868.000 tona çıkmıştır. 2001 yılında şeker üretimi, 1.925 bin tona ulaşmıştır. Tablo (3-2) önemli sanayi kalemlerindeki üretim artışın özeti vermektedir.

Otomotiv sanayi üretimi ülkede 1950'li yıllarda traktör (Minneapolis Moline marka bilahare FIAT Türk Traktör ismini almıştır) ile başlamış, kamyon ile devam etmiş (Federal Truck) ve 1970'li yılların başına kadar traktör, kamyon, kamyonet, otomobil ve otobüs üretim kapasiteleri kurulmuştur. 1970 yılına geldiğimizde üretim 25.000 adede, 1980 yılında 70.000 adede nihayet 1990 yılında 240 bin adede ulaşmıştır. 2000 yılında ise 416.000 adede ulaşılmıştır. Üretimin % 73'si otomobildir. Montaj sanayi şeklinde başlayan otomotiv sektörü bugün kendi motorunu, traktörünü, kamyonunu, otobüsünü ve otomobilini üretir hale gelmiş ve ihracatı önemli bir seviyeye çıkarmıştır.

Tablo (3-3) Otomotiv sanayinin gelişmesini göstermektedir. 1990 yılında ülkemizde askeri araçlar (zırhlı dahil) üretilmeye başlamıştır.

Telefon hatlarının kurulmasında büyük hamle 1980'li yıllarda yapılmıştır. 1991 yılı sonunda 7.250.000, 2000 ortasında 18 milyon aboneye ulaşmıştır. Büyük bir kısmı otomatik telefon olup, telefonu olmayan köy kalmamıştır. 1980 yılında abone sayısı 1.150.000, 1970 yılında 409.000, 1960 yılında 201.000 ve 1950 yılında da 58.000 idi. Cumhuriyetin kurulduğu yılda 13.900 adetlik manuel santral kapasitemiz vardı. Telefon santral ve hat üretimleri yerli olup ihracat kapasitesine sahiptir. Haberleşme cihazlarının yerli cep telefonları üretimi yapılmaktadır. 2000 yılında cep telefonu (GSM) abonesi 13.4milyondan, 2001 yılında 19.2 milyon adede çıkmıştır. Yine 2000 yılında 1.5 milyon İnternet kullanıcı, 2001 de 4 milyon'a çıkmıştır.

Tarımın belkemiği olan traktör parkının değişimi de ilginçtir. 1940 yılında 1.100 traktör varken, 1950 de 16.600, 1960 yılında 42.100, 1970 yılında 106.000 ve nihayet 1980 yılında 424.000 adete ulaşılmıştır. 2001 yılında da traktör sayısının 950 bine ulaştığı tahmin edilmektedir. Burada traktör parkının en büyük hamle yaptığı yılın 1970'li yıllar olduğunu görüyoruz. 1984 yılında yıllık üretim 46.800 adet rekor seviyeye ulaşmıştır.

Televizyon yayını 1969 yılında haftada 3 gün olarak başlamış, 1970 yılında günde 2 saat olan yayın süresi 1980 yılında 5 saate ve 1991 yılında günde 60 saate çıkmıştır. 1980'li yıllarda kanal sayısı artmış, renkli televizyona geçilmiştir. Bugün özel televizyon istasyonları dahil otuz renkli kanal mevcut olup, yayın süresi günde 600 saati aşmıştır. Televizyon üretimi yılda 8 milyon adede çıkmıştır.

Ulaştırma sektöründe motorlu taşıt sayısı, deniz nakliye araçları ve demiryolu çeken-çekilen araçlarının durumu önem arz etmektedir. 1923 yılında ülkede 7.100 motorlu araç varken, 1950 yılında araç sayısı 32.600 ve 1960 yılında 114 bin adede, 1970 yılında 300 bine, 1980 yılında 1.1 milyon adede, nihayet 1990 yılında ise 2.3 milyon adede ulaşmıştır. 2001'te bu rakam 6.0 milyona yaklaşmıştır. Yerli otomobil üretimi kapasitesi 600.000 adet/yılı bulmuştur, ancak üretim 350.000 adet civarında kalmıştır.

Deniz araçlarında 18 gross tondan büyüklerin toplamı 1923 yılında 96 bin, 1940 yılında 269 bin, 1950 yılında 535 bin ve 1960 yılında 837 bin, 1970 yılında 788 bin, 1980 yılında 1.722 bin, 1990 yılında da 4.500 bin tonu bulmuştur. En büyük artış 1980'li yıllarda olmuştur. 2001'de 9.5 milyon DWT'na çıktığı tahmin edilmektedir. 70 bin DWT tekneler ülkemizde yapılabilmektedir.

Demiryolu çeken ve çekilen araç parkındaki en önemli gelişme çeken araçlarda buharlı lokomotiflerin azalarak yerini daha verimli dizelli ve elektrikli lokomotiflere bırakması olmuştur. 1970'li yıllara dek hızlı bir artış gösteren demiryolu araçları 1970'den günümüze önemli bir sayısal artış göstermemiştir. 2001 itibarı ile 640 dizelli ve 151 elektrikli loko ve dizi mevcuttur. Yolcu vagonu sayısı 1.038 iken yük vagonu sayısı 34.500'ü bulmuştur. Çeken ve çekilen araçların yerli üretimi yapılmaktadır.

Ayrıca televizyon, çamaşır makinası, buzdolabı gibi dayanıklı tüketim mallarında ülke ihtiyacının üstünde üretim yapılmakta ve ihraç edilmektedir.

Uçak sanayi'nde yerli katkı % 30'lar mertebesinde olmak üzere (motor dahil) kurulmuştur.

Sanayi sektörünün dış rekabete dayanıklılığını global olarak ithalde alınan vergi resim harç ve fonların, o yıl ki ithalat rakamına bölerek görmek mümkündür

Genelde yatırım malları, yatırım teşvik çerçevesinde, sıfır gümrükle ithal edildiği, lüks tüketim mallarının oldukça yüksek oranda vergilendirildiği unutulmamalıdır. Bu olumsuzluklara rağmen Tablo (3-5) Türk Sanayinin yıllara göre ortalama korunmasını ifade etmektedir. 1984 yılından sonra korunma yükseliyormuş gibi görünmesi, ithalatta tüketim mallarının payının yükselmesinden kaynaklanmaktadır. Yatırım mallarının gümrüksüz girmesine karşın, ithalde alınan fonlar, koruma oranlarını büyük çapta değiştirmemektedir. Sağlıklı mukayese madde bazında koruma oranlarının tahlilidir. 1995 yılında Avrupa Birliğinin gümrük birliğine girişimizle beraber, gümrükler sıfırlanmış, üçüncü ülkelerden ithalat da ortak tarife kapsamına alınmıştır. Gümrüklerden alınan vergilerin toplam ithalata bölündüğünde ortalama koruma oranının düştüğü görülecektir. (11.3) Bu oran içinde KDV muafiyeti olmayan, ithalatta ödenen KDV vardır. KDV iç ticarete mahsup edileceği unutulmamalıdır.

### **KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ (KİT)**

1929 genel ekonomik buhranın ardından ülkemizin siyasileri, ekonomik kalkınmanın yavaş gittiğini özel sektörün elinde sermaye ve eğitilmiş insan gücü olmadığı, bunun için devletin sınai işletmeler kurarak kalkınmayı hızlandırılabileceğini savunur hale gelmişlerdi. Hazırlanan birinci sanayi planı ile 1933'te devlet yatırımlara başladı. Etibank, Sümerbank, Demir Çelik, Türk Hava Yolları kuruldu. Bu kuruluşlar kâra geçtiğinde halka satılacaktı. İkinci Dünya Harbi ile beraber zorlaşan ithalat karşısında yeni yeni kuruluşlar devreye sokuldu. Zarar etmemeleri için de, üretilen mal ve hizmetlere çeşitli idari ve mali korumalar getirildi. Gümrük duvarları yükseltildi. 1950 yılında KİT'lerin özelleştirilmesi gereğini söyleyerek iktidara gelen Demokrat Parti de bunda başarılı olamadı. 1960'lı yıllara geldiğimizde planlı karma ekonomi modeli benimsendiği ilan edildi. 1980 yılına kadar KİT'ler büyütüldü, faaliyet alanları genişletildi. Özel sektör de KİT'ler için çıkarılan kanunlardan istifade ederek genelde içe dönük, verimsiz çalışan bir ekonomik yapıya girdi. Ülkemiz 1960-1980 yılları arasında büyük çapta gelişen dış ticaretin dışında kaldı. 1980 yılında başlayan serbest Piyasa Ekonomisi'ne geçme akımı 1983 yılından sonra KİT'lerin de özelleştirilmesi gereğini ortaya çıkardı. Ekonomik yapının değişiminde Gümrük duvarları yavaş yavaş indiriliyor; kotalar, tahsisler ortadan kalkıyordu. 1989 yılında TL.'nin konvertibl olması ve birçok malın gümrüklerinin bir daha indirilmesi ile KİT'lerin toplamda zararlı çalışma durumuna girmesi sonucunu getirdi. Tabiatıyla bu gün de tekel durumunda mal ve hizmet üreten kuruluşlar (Tüpraş, Devlet Hava Meydanları İşletmesi) kâr ediyorlar. 2000 yılında beklenen toplam zarar 75

trilyon TL. olup, bunun % 80'i Devlet Demir Yolları, Türkiye Taşkömürü, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri ve Etibank'a aittir. Gümrük duvarlarının yükselmesi halinde KİT'ler tekrar kârlı işletme dönemine girerler, ancak globalleşmenin dışına çıkılarak, içe dönük bir sanayi ile tüketicimiz haksız bir ortama sokulur.

Tablo (3-6) KİT'lerin yıllara göre konsalide kâr/zarar durumlarını göstermektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması için özelleştirme kaçınılmaz görünmektedir. Özelleştirmenin yavaş yapılması bu kurumların zararlarını büyötmüştür.

YILLAR	GSMHSANAYİ DEĞERİ		PAY	SAN.ZİN.ARTIŞI
	Milyon TL	Milyon TL	%	%
1923	11431	1529	13.4	100
1930	21058	3131	14.9	204.7
1940	34091	6282	18.4	200.7
1950	38506	7167	18.6	114.1
1960	70868	15361	21.7	214.3
1970	125425	35398	28.2	230.4
1980	206120	60881	29.5	172.0
1983	231863	72580	31.3	119.2
1990	344324	115050	33.4	158.5
1991	346046	114195	33.0	99.3
1995	396800	133325	34.2	100
2000	473762	158236	33.4	117.9
2001	429225	146366	34.1	92.5

TABLO (3-1) Türkiye'de Sanayileşme (Sanayi Sektörü içinde inşaat sanayi dahildir) GSMH 1968 yılı fiyatlarla verilmiştir

YILLAR	1923	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1983	1990	1991	1993	1994	1995	2000
ELEKTRİK KWH (Milyon)	50	106	383	798	2,815	8,623	23,275	27,346	53,000	60,200	73,000	74,700	86,247	124,922
Linyit (1000 Ton)	0.3	-	223	1,215	3,866	8,773	15,602	23,845	46,000	45,960	45,950	47,000	56,000	61,300
Taş Kömürü (1000 Ton)														
Tüvenan	597	1,595	3,019	4,361	6,318	7,608	6,600	6,725	5,628	5,210	2,722	2381	2,691	2,300
Petrol (1000 Ton)	-	-	-	18	375	3,544	2,296	2,089	3,700	4,500	3,900	3700	3,516	2,748
Sıvı Çelik (1000 Ton)	-	-	-	102	310	1,600	2,380	3,600	9,500	9,500	11,000	12,000	12,745	14,325
Çimento (1000 Ton)	-	105	270	396	2,038	6,734	12,875	13,594	24,600	25,036	31,311	29,915	33,143	35,953
Kağıt / Karton (1000 Ton)	-	-	9.5	18	58	269	455	550	918	940	980	1000	1,240	2,064
Şeker (1000 Ton)	-	13	89	137	568	518	868	1,713	1,600	1,888	1,870	1650	1,375	2,504
Gübre (1000 Ton)	-	-	-	42	107	1,407	2,968	4,700	8,500	7,000	4,400	3079	3,769	3,172
Otomotiv San. Üretim (1000 Ad.)	-	-	-	-	5	25	70	118	240	263	454	265	319	468
Telefon Abonesi (1000 Ad.)	13.9	22.7	33	58.1	201.1	409.1	1,150	1,670	5,877	8,200	10,000	12,306	14,286	18,395
TV Yayın Süresi Saat/Gün	-	-	-	-	-	2	5	37	50	60	180	200	Sınırsız	
Motorlu Taşıt Sayısı (1000 Ad.)	7.1	-	-	32.6	114.2	369.0	1,344	1,610	2,981	3,307	4,380	4,711	4,984	7,161
Deniz Taşıtları (1000 Groston)	96	204	296	535	837	788	1,722	2,955	3,272	3,457	3,784	4,617	5,099	6,218
Traktör Parkı (1000)	-	-	1.1	16.6	42.1	106	436	513	692	704	753	770	771	915
Demiryolu Çeken-Çeki. Araç Parkı														
Buharlı Loko	118	541	787	999	929	846	537	488	58	58	58	58	50	50
Dizelli Loko-Dizi	-	-	17	17	101	176	502	512	711	695	704	706	818	799
Elektrikli Loko-Dizi	-	-	-	-	21	33	68	88	135	147	119	158	157	173
Yolcu Vagonu	203	346	1,303	1,238	1,272	1,246	1,043	1,054	1,047	1,056	1,094	1085	1,082	1,038
Yük Vagonu	1,983	4,993	13,332	14,835	16,393	16,089	19,366	20,931	20,467	19,832	19,513	19143	17,442	16,858

**TABLO (3-2) Önemli Sanayi Kalemlerindeki Değişimler**



OTOMOTİV SANAYİ ÜRETİMİ									
YILLAR	ÇEKİCİ	KAMYON	KAMYONET	OTOMOBİL	OTOBÜS	MİNİBÜS	MİDİBÜS	TRAKTÖR	TOPLAM
1963	0	999	1,458	30	12	631	0	7,982	11,112
1964	0	2,741	885	100	56	401	0	7,006	11,189
1965	0	2,350	300	60	122	1,199	0	6,419	10,450
1966	0	6,258	2,476	18	174	0	252	8,969	18,147
1967	153	7,663	2,736	1,760	325	622	0	13,976	27,235
1968	84	9,324	2,270	2,852	466	895	0	15,118	31,009
1969	140	10,719	3,030	3,902	882	1,095	84	13,412	33,264
1970	101	5,940	4,395	3,660	806	1,099	4	7,518	23,523
1971	76	4,671	4,508	12,888	608	1,891	30	15,687	40,359
1972	105	8,491	6,044	29,628	988	3,748	0	22,893	71,897
1973	147	11,576	8,674	46,855	1,267	4,533	22	32,585	105,659
1974	176	10,415	11,861	59,906	1,113	4,584	148	25,363	113,566
1975	397	14,273	18,489	67,291	1,284	5,222	239	32,365	139,560
1976	729	19,769	19,415	62,992	1,376	4,910	302	36,602	146,095
1977	926	19,774	14,016	58,245	1,077	5,152	467	31,380	131,037
1978	624	12,520	6,879	54,085	972	3,163	444	17,673	96,360
1979	434	12,933	9,384	43,808	1,151	4,222	547	14,484	86,963
1980	266	8,042	7,322	31,529	1,101	2,130	491	16,936	67,817
1981	573	11,913	5,454	25,306	1,584	2,040	378	25,358	72,606
1982	936	14,195	4,991	31,195	1,703	4,850	587	35,716	94,173
1983	1,040	16,474	6,822	42,509	1,964	6,712	1,382	41,799	118,702
1984	1,131	16,387	7,279	54,832	1,766	7,460	2,750	46,782	138,387
1985	814	17,348	7,888	60,353	1,637	7,397	2,191	37,830	135,458
1986	416	13,230	6,605	82,032	1,813	7,318	1,508	28,053	140,975
1987	159	13,386	7,580	107,185	1,137	8,026	1,434	35,986	174,893
1988	114	12,728	7,196	120,796	1,078	6,401	1,449	30,167	179,929
1989	177	11,586	7,250	118,314	1,069	5,898	1,984	18,077	164,355
1990	281	16,652	10,553	167,556	1,689	7,898	4,288	30,098	239,015
1991	231	16,687	13,541	195,574	1,075	9,912	4,401	21,381	262,802
1992	254	21,012	16,984	265,245	1,415	11,450	6,399	21,723	344,482
1993	547	30,796	19,766	348,095	1,933	12,084	7,435	32,809	453,465
1994	181	11,927	9,602	212,651	1,034	4,924	2,855	25,169	268,343
1995	433	19,326	16,808	233,412	1,279	7,645	3,537	44,068	326,508
1996	374	29,058	21,032	207,757	2,499	10,171	5,856	52,590	329,337
1997	648	43,045	32,435	242,780	3,449	12,935	9,060	55,565	399,917
1998	618	31,205	45,517	239,937	3,040	13,910	10,275	60,500	405,002
1999	311	12,785	37,551	222,041	2,327	12,894	9,953	27,435	325,297
2000	234	28,114	68,807	297,476	4,231	20,597	11,506	37,434	468,381
2001									

TABLO (3-3) Otomotiv Sanayi Üretimi Gelişmesi (Yıl sonu itibari ile)

\* Geçici rakamlar

YIL	TOPLAM	OTOMOBİL	MINİBÜS	OTOBÜS	KAMYONET	KAMYON	MOTORSİKLET	ÖZEL AMAÇLI TAŞITLAR	YOL ve İŞ MAKİNALARI
1961	142,119	(1)	0	13,956	(1)	64,706	11,076	0	0
1962	163,307	52,381	0	16,437	0	73,323	12,816	0	0
1963	187,053	60,731	0	19,269	0	80,695	15,055	0	0
1964	195,815	72,034	0	20,412	0	75,379	20,575	0	0
1965	214,968	79,449	0	20,412	0	79,121	26,094	0	0
1966	231,977	87,584	0	22,169	0	47,931	32,099	3,610	2,452
1967	284,194	91,469	10,913	12,041	31,462	56,889	39,647	3,641	2,383
1968	318,768	112,367	16,008	13,332	39,927	62,616	47,062	4,033	3,326
1969	354,398	125,375	18,967	13,948	43,441	69,478	52,959	4,568	5,324
1970	369,808	137,345	20,540	15,529	48,655	70,730	60,994	5,070	6,195
1971	403,880	137,771	20,916	15,980	52,152	73,433	68,417	5,349	6,474
1972	460,087	153,676	22,380	17,140	57,011	78,920	74,402	5,747	6,887
1973	543,318	187,272	25,559	18,504	62,796	86,780	80,860	6,420	7,789
1974	647,947	240,360	30,055	20,011	71,043	95,309	86,028	7,338	9,561
1975	785,920	313,160	34,122	21,404	81,025	108,381	91,421	8,450	11,157
1976	920,141	403,546	40,623	23,763	98,579	122,176	96,984	9,224	14,548
1977	1,042,239	488,894	46,066	25,388	116,861	138,093	102,127	10,137	18,150
1978	1,142,561	560,424	51,999	27,096	134,213	146,551	109,890	10,698	20,894
1979	1,247,834	624,438	56,836	28,559	144,695	157,095	120,378	11,291	22,875
1980	1,344,254	688,687	61,596	30,634	155,278	164,893	137,931	11,777	24,090
1981	1,420,688	742,252	64,707	32,783	165,821	172,372	160,557	12,459	26,246
1982	1,502,370	776,432	66,514	33,839	172,269	180,772	182,795	13,386	30,160
1983	1,610,681	811,465	69,598	35,432	17,862	190,277	217,327	14,705	33,532
1984	1,751,834	856,350	73,585	38,478	186,427	197,721	256,338	16,312	39,445
1985	1,888,767	919,577	80,697	43,638	198,106	205,496	289,052	17,639	45,561
1986	2,075,408	983,444	87,951	47,119	212,505	217,111	327,326	19,448	50,819
1987	2,258,500	1,087,234	97,917	50,798	224,755	225,872	369,894	21,236	55,129
1988	2,456,688	1,193,021	106,314	53,554	233,480	234,166	420,889	23,301	58,300
1989	2,659,778	1,310,257	112,885	56,172	240,718	241,392	472,853	25,060	60,191
1990	2,981,222	1,434,830	118,026	58,859	248,567	257,353	531,941	26,519	63,024
1991	3,307,324	1,649,879	125,399	63,700	263,407	273,409	590,488	28,606	66,981
1992	3,756,137	1,864,344	133,632	68,973	280,891	287,160	655,347	31,158	72,000
1993	4,380,063	2,181,388	145,312	75,592	308,180	305,511	743,320	33,703	79,233
1994	4,711,206	2,619,852	159,900	84,254	354,290	313,771	788,786	35,495	83,072
1995	4,985,391	2,861,640	166,424	87,545	374,473	321,421	819,922	37,272	87,214
1996	5,317,565	3,058,511	173,051	90,197	397,743	333,269	854,150	40,212	95,318
1997	5,810,081	3,274,156	182,694	94,978	442,788	353,586	905,121	45,327	107,151
1998	6,264,084	3,570,105	197,057	101,896	529,838	371,163	940,935	49,925	117,913
1999	6,626,885	3,838,288	211,495	108,361	626,004	378,967	975,746	52,105	120,937
2000	7,161,379	4,072,326	221,683	112,186	692,935	394,283	1,011,284	55,677	129,157
2001	7,274,024	4,422,180	235,885	118,454	794,459	396,040	1,022,002	56,787	130,625
		4,492,877	238,331	119,101	818,261				

Tablo (3-4) Motorlu Kara Taşıtları Parkı

(1) Arazi Taşıtı Dahildir.

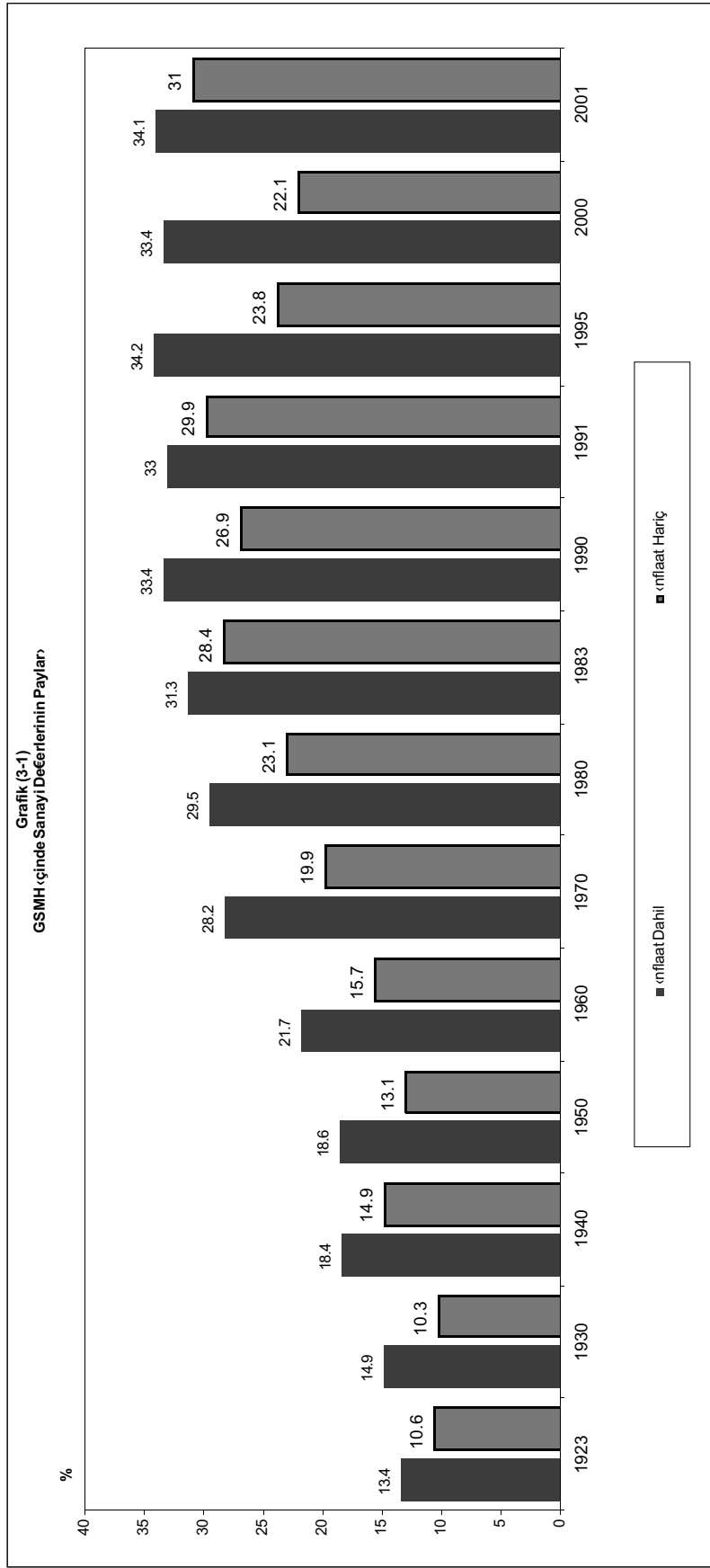
(2) Ekim

YILLAR	İthalde Alınan Vergiler Milyar TL	Toplam İthalat Milyar TL	Sanayinin Korunma Oranı
1975	19.2	67.8	28.3
1976	25.0	81.3	30.8
1977	31.3	103.3	30.3
1978	44	110.7	39.7
1979	45	190.3	23.6
1980	93	610	15.5
1981	111	984	11.3
1982	166	1423	11.7
1983	255	2069	12.3
1984	378	3925	9.6
1985	746	5880	12.7
1986	993	7434	13.4
1987	1778	12115	14.7
1988	2672	20313	13.2
1989	4246	35318	12.0
1990	8057	58743	13.7
1991	12864	87486	14.7
1992	22849	152064	15.0
1993	46212	324396	14.2
1994	89650	788530	11.3
1995	142861	1890238	7.5
1996	387147	4110584	9.4
1997	826211	8762823	9.4
1998	1317350	14573224	9.0
1999	1976954	20801155	9.5
2000	4289401	38940171	11.0
2001			

Tablo (3-5) Yerli Sanayinin Global Korunma Oranları.

	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar	Kar/ Zarar
MKE	1	11	14	25	3	44	44	-294	-743	-692	518	293	3398	6089	9291	1873		
SÜMERBANK	2	7	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
YAPAĞI-TİFTİK	0	0	-0.2	-0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
SEKA	0	-14	-33	112	20	166	-48	-358	-573	-1328	-818	5226	1379	-7914	-10091	-3058		
ÇİTOSAN	1	7	36	23	14	3	-7	-335	-341	-284	3577	-	996	706	-805	-		
KUMAŞ	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
T.D.Ç.İ.	2	0	11	16	98	-289	-1042	3039	5921	-8127	-460	-504	-34	-251	-114753	-33097		
GERKONSAN	0	0	0.064	-0.7	-1	-4	-6	-4	-34	-38	-20	-	-	-351	-565	-		
ASOK	0	0	-0.078	0.5	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
TAKSAN	0	0	-0.028	-2	-7	-10	-20	-64	-147	-263	-323	-38	203	8	-854	-1266		
TÜMOSAN	0	-1	-2	-4	-5	-13	10	-41	-59	-91	-322	-289	-233	252	696	-552		
TESTAŞ	0	1	-0.15	-2	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
ASİL-ÇELİK	0	-3	-2	0.1	1	1	-29	-58	-215	-116	-230	2257	4011	3937	6915	-2916		
AKMOSAN	0	0	0.203	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
ORÜS	0	8	23	36	37	45	27	-111	-38	-	-3621	-1605	-9294	-4064	-64	-400		
ETİBANK	5	105	143	200	457	697	176	-565	-1743	-5585	-5023	3734	18189	45968	31917	116825		
K.B.İ.	1	-4	-13	-20	-20	4	-73	-201	-354	-916	-139	-2499	1336	-283	1163	-8396		
ÇİNKUR	0	-4	-4	-2	17	57	37	-9	20	132	-	-	-	-	-	-		
T.T.K.	0	10	-46	-77	157	-344	-781	-2182	-3927	-7520	-15589	-20640	-29734	-54693	-37884	-146433		
T.K.İ.	1	12	-14	5	-277	20	-200	-354	-171	-557	53	10242	32694	40554	59585	24436		
T.E.K.	16	278	24	-31	-178	-466	-632	-7298	-5407	1913	-13015	48797	47131	74638	103088	-62825		
TEMSAN	0	0	-2	-3	-4	-3	-6	-12	16	-19	1823	7519	23128	21102	1386	19493		
T.P.A.O.	8	170	242	365	331	365	972	1108	901	840	5773	8064	19816	42075	54066	111248		
PETROL OFİSİ A.Ş.	4	35	40	47	113	281	404	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
DİTAŞ	0	1	2	7	19	11	15	-24	19	51	130	329	647	1699	2032	5658		
TÜPRAŞ	0	59	21	4	16	2	275	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
BOTAŞ	0	75	107	102	30	133	-245	-822	-215	-291	311	1354	8800	99014	234050	352618		
PETKİM	10	3	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
ALPET	0	0	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
YARPET	0	0	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
PETLAS	0	0	-0.01	-0.026	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
T. GÜBRE SANAYİ	2	2	4	-10	-39	-25	-197	-755	-1610	-2551	-94	7	-21	6	2	3216		
İGSAŞ	0	-6	-6	18	75	65	34	158	281	435	1848	4001	6531	5361	3506	1798		
T. ŞEKER FB. A.Ş.	1	32	19	-12	17	-96	-28	174	64	200	1399	1605	9440	-3518	28480	23558		
ET-BALIK KUR.	-1	5	9	-9	-26	1	-18	-55	-187	-	-832	-14148	-18847	-38944	-32357	-12289		
T.M.O.	2	24	-6	-90	26	8	34	-3	872	819	529	5172	10732	16371	2789	42879		
T. SÜT END. KUR.	-1	1	0.4	1	1	-	-16	-30	-125	-	-1356	-1344	-3257	-1702	-	-		
ÇAYKUR	-2	27	22	11	-8	-138	-184	-122	-826	-2700	-4315	-6825	-10980	-28527	3266	-2346		
TEKEL	0	112	192	197	189	59	656	281	762	1064	10688	13205	7585	46196	29769	9247		
TARIM İŞLET.	0	4	14	9	4	7	-22	-40	-430	-553	-402	1775	3602	7974	7373	-4716		
YEM SANAYİ T.Ş.	0	1	2	3	4	-15	-38	-103	-260	-	-2758	-1194	-2120	-1867	-	-		
T.Z.D.K.	2	29	27	6	7	-38	-58	-391	-1200	-1929	-6091	-3585	1295	-2134	-3148	-8567		
D.M.O.	1	8	10	14	31	47	62	102	167	349	116	173	2873	652	11495	15616		
T.C.D.D.	-7	11	0.31	-20	-83	-152	-793	-20161	-3830	-8849	-25485	-38001	-60784	-103900	-137095	-229960		
TÜDEMSAŞ	0	0	-	0.06	0.1	-2	-9	-22	-49	-7	-320	-598	-1139	-740	-135	1758		
TÜVASAŞ	0	0	-	0.5	0.1	2	-9	-25	-8	-23	-149	-551	-301	-485	156	-5561		
TÜLOMSAŞ	0	0	-	-0.01	0.2	-	-10	-23	-65	-11	-333	-601	-1346	-662	247	-2001		
P.T.T.	7	163	176	183	186	322	671	219	436	698	6	2616	-41	-197	-273	3161		
D.H.M.İ.	0	19	36	63	150	198	355	335	1074	2525	7524	9072	24056	62149	86561	101681		
T.H.Y.	-2	25	4	-11	-15	4	-220	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
USAŞ	0	5	8	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
HAVAŞ	0	0	-	-	-	-	17	14	81	10	-	-	-	-	-	-		
T. GEMİ SAN. A.Ş.	0	2	2	1	-16	-25	-97	-238	-626	-364	-851	-2032	-2145	-5614	-7592	-12579		
T.D.İ.	0	48	53	67	103	93	48	-252	-483	-715	310	4262	11574	15048	25013	11176		
D. B. DENİZ NAKL.	3	4	6	9	45	88	30	-21	-	147	218	208	7696	-2529	-2868	-12716		
TURİZM BANKASI	0	0	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
NET KAR / ZARAR	56	1272	154.511	1310.414	1470.4	1102	-921	-29543	-13052	-34346	-47723	35457	106836	231424	354362	296563	0	0

TABLO (3-6) Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Kar ve Zarar Durumları



Grafik (3-2)  
GSMH <çinde Sanayi Sektörünün Pay>

